

TVORBA PODSTATNÝCH JMEN

Z hlediska slovo tvorby rozeznáváme v angličtině podstatná jména:

- neodvozená, jednoduchá
- složená z jednoduchých podstatných jmen i jiných slovních druhů
- odvozená za pomoci koncovek, přípon

Dále dělíme podstatná jména na:

- všeobecná a vlastní
- počítatelná a nepočítatelná

JEDNODUCHÁ, NEODVOZENÁ PODSTATNÁ JMÉNA (SIMPLE NOUNS)

ARM	SCHOOL	BALL
PEN	RAIN	RAIL
MAN	CHAIR	GIRL
BOARD	KNIFE	FOUNTAIN
SHOP	WINDOW	WINE
CELLAR	HAND	BAG
WAY	BOW	SNOW

SLOŽENÁ PODSTATNÁ JMÉNA (COMPAUND NOUNS)

Vznikají složením z více podstatných jmen ale i jiných slovních druhů, např. sloves, předložek apod. Jednotlivé části nově vzniklého podstatného jména se píší:

- dohromady
- se spojovníkem
- odděleně

SCHOOL	+ GIRL		= SCHOOLGIRL
PEN	+ KNIFE		= PENKNIFE
RAIN	+ BOW		= RAINBOW
SNOW	+ MAN		= SNOWMAN
SNOW	+ BALL		= SNOWBALL
ARM	+ CHAIR		= ARM-CHAIR
RAIL	+ WAY		= RAILWAY
FOUNTAIN	+ PEN		= FOUNTAIN-PEN
BLACK	+ BOARD		= BLACKBOARD
HAND	+ BAG		= HANDBAG
SHOP	+ WINDOW		= SHOP WINDOW
WINE	+ CELLAR		= WINE-CELLAR
RAIL	+ WAY	+ MAN	= RAILWAYMAN
MERRY	+ GO	+ ROUND	= MERRY-GO-ROUND
FORGET	+ ME	+ NOT	= FORGET-ME-NOT

ODVOZENÁ PODSTATNÁ JMÉNA (DERIVATE NOUNS)

Vznikají přidáním přípony k jednoduchým podstatným jménům, slovesům, přídavným jménům apod.

to write	+ ER	= WRITER
to play		= PLAYER
to swim		= SWIMMER
to teach		= TEACHER
to sail	+ OR	= SAILOR
to conduct		= CONDUCTOR
to build	+ ING	= BUILDING
to cook		= COOKING
to differ	+ ENCE	= DIFFERENCE
to dictate	+ ATION	= DICTATION
happy	+ NESS	= HAPPINESS
lazy		= LAZINESS
friend	+ SHIP	= FRIENDSHIP
piano	+ IST	= PIANIST
aunt	+ IE, Y, EY	= AUNTIE
strong	+ TH	= STRENGTH
child	+ HOOD	= CHILDHOOD
king	+ DOM	= KINGDOM
free		= FREEDOM
generous	+ TY, ITY	= GENEROSITY

VŠEOBECNÁ A VLASTNÍ PODSTATNÁ JMÉNA (COMMON AND PROPER NOUNS)

COMMON	PROPER
DOG	CHARLIE
HOUSE	LONDON
CAR	NEWMAN
SKATING	JOHNY
BUSINESS	FRANCE
FUR COAT	SNOWDON
INFORMATION	the THAMES
COFFEE	SUSAN
TIME	WASHINGTON
PROSPERITY	KADAŇ

NĚKTERÉ PŘÍPADY TVORBY PODSTATNÝCH JMEN

PODSTATNÉ JMÉNO VE TVARU SLOVESA

Některá anglická slovesa mají stejný tvar jako podstatná jména, která s nimi významově souvisí. Neplatí to vždy.

- change - změnit, vyměnit, **změna, výměna**
- dream - snít, **sen**
- end - ukončit, **konec**
- help - pomáhat, **pomoc**
- rain - pršet, **děšť**
- stay - pobývat, **pobyt**
- visit - navštívit, **návštěva**
- work - pracovat, **práce**

PŘÍPONA -NESS

Od některých přídavných jmen můžeme příponou –NESS vytvořit podstatné jméno – název dané vlastnosti. K tomuto účelu však slouží v angličtině přípon několik, a tak -ness není možné užívat u všech přídavných jmen. Můžeme však jednoduše odhadovat význam takto vytvořených slov.

- strict (přísný) - **strictness** (přísnost)
- happy (šťastný) - **happiness** (štěstí)
- polite (zdvořilý) - **politeness** (zdvořilost)
- nervous (nervózní) - **nervousness** (nervozita)
- sweet (sladký) - **sweetness** (sladkost)

PŘEDPONA SELF-

Touto předponou můžeme vytvořit podstatná jména s významem sebe-/samo-/sobě-/ego-/auto- apod.

- love (milovat, láska) **self-love** (sebeláska)
- hate (nenávidět, nenávisť) **self-hate** (sebenenávisť)
- respect (uznávat, uznání) **self-respect** (sebeúcta)
- congratulation (blahopřání) **self-congratulation** (sebeuspokojení)

PŘÍPONY –ATION, -ION

Příponami –ATION, -ION se odvozují podstatná jména od řady sloves. Tato podstatná jména popisují buď nějaký proces, nebo jeho výsledek. Často dochází i k hláskovým změnám. Hlavní přízvuk v takto odvozených slovech je na předposlední slabice.

- relax (odpočívat) - **relaxation** (odpočinek)
- decorate (ozdobit) - **decoration** (ozdoba, výzdoba)
- decide (rozhodnout se) - **decision** (rozhodnutí)
- prescribe (předepsat) - **prescription** (předpis)
- invite (pozvat) - **Invitation** (pozvání)
- describe (popsat) - **description** (popis)
- explore (prozkoumat) - **exploration** (průzkum)

PŘÍPONA –ING

Přidáním přípony –ING ke slovesu vznikne abstraktní, nepočítatelné slovesné podstatné jméno. Vzniklá slova mohou mít i posunutý význam. Někdy mohou být i v konkrétním smyslu a tehdy jsou počítatelná a můžeme je používat i s neurčitým členem.)

- meet (potkat, setkat se) - **meeting** (schůze, setkání)
- read (číst) - **reading** (čtení)
- sing (zpívat) - **singing** (zpívání)
- paint (malovat) - **painting** (malování)
a **painting** (malba, obraz)

PŘÍPONY TVOŘÍCÍ NÁZVY OSOB A PEOFESÍ

Přidáním následujících přípon ke slovesu se vytvoří podstatné jméno popisující člověka nebo nástroj, který vykonává danou činnost. Někdy tvoříme podstatná jména příponou také od podstatných jmen a přídavných jmen.

-er/-or	teach (učit, vyučovat) - teacher (učitel) listen (poslouchat) - listener (posluchač) work (pracovat) - worker (dělník) cook (vařit) - cooker (sporák) !!! ne kuchař open (otevřít) - opener (otvírák) design (navrhovat) - designer (návrhář) act (hrát roli) - actor (herec) garden (zahrada) - gardener (zahradník) football (fotbal) - footballer (fotbalista) foreign (cizí) - foreigner (cizinec)
-ant/-ent	assist (pomáhat) - assistant (pomocník) serve (obsluhovat) - servant (sluha) study (studovat) - student (student)
-ist	reception (recepce) – receptionist (recepční) piano (klavír) – pianist (klavírista) physics (fyzika) – physicist (fyzik) science (věda) – scientist (vědec)
-ian	music (hudba) – musician (hudebník) politics (politika) – politician (politik)
-ess	actor (herec) – actress (herečka) waiter (číšník) – waitress (číšnice)
-man -woman	fire (požár) – fireman (hasič) post (pošta) – postwoman (pošťačka)
-ee	Sloveso+ee popisuje osobu zasaženou dějem address (adresovat) – addressee (adresát) employ (zaměstnávat) – employee (zaměstnanec)